

Pravda - řecké pojetí

Pojetí pravdy, které převládá v evropské tradici pod vlivem řeckých myslitelů, musí být revidováno, protože je spjato s některými neudržitelnými předpoklady. Jedním z nejvýznamnějších neudržitelných předpokladů je řecké chápání teorie, THEORIÁ, jako vidění, zírání. Zajisté jde o pouhou metaforu, tj. o jakýsi „vnitřní zrak“, náhled, názor ducha, nikoli smyslů, ale neudržitelná je zejména ona odluka vnitřního názoru od každé aktivity. Výslovně to řekl Aristotelés, když aktivitu, čin, „dílo“ (ERGON) prohlásil za cíl praktických věd, zatímco za cíl věd teoretických stanovil „zírání na pravdu“, přičemž ono zírání postavil do protikladu k jakékoli činnosti. Tato odluka však s sebou nese chybu či omyl mnohem závažnější, která se týká podcenění úlohy času v spojitosti s pravdou. To, že „vidění pravdy“ bylo hluboce spjato právě s viděním, se zrakem, vedlo nutně k tomu, že pravda je nejen na čase nezávislá, ale že s časem není vůbec nijak podstatně spojena. Odtud pozdější myšlenka, že pravda je vposledu neměnná, věčná. Tato myšlenka hrála značnou roli dokonce ještě v novodobém evropském myšlení: věčné pravdy se týkají toho, co je rovněž věčné, co se nemění, jsou dokonce výrazem této věčnosti a neměnnosti. To odpovídá ostatně i Aristotelově výroku, že o tom, co se mění, není možná pravdivá výpověď, není možná žádná EPISTÉMÉ.

(Praha, 000118-1.)